

Dober dan!

Upam, da skrbiš za svoje zdravje (osebna higiena, higiena prostora, počitek).

Higiena – čistoča- odstranjevanje pogojev za razvoj organizmov (predvsem mikroorganizmov), ki bi nam povzročili bolezen.

Kaj so zajedavci?

Kaj so patogeni organizmi?

Poskrbi tudi, da se bodo tvoji najbližji dobro počutili v tvoji družbi!

Upam pa tudi, da skrbiš za svoje znanje!

Za ocenjevanje še nimam navodil, pri ocenjevanju pa bom zagotovo upoštevala vaše delo; tvoje zapise, skice, odgovori na vprašanja s katerimi obrazložiš procese (vijolično).

Delo za ponedeljek, 6.4. 2020

Ponovimo naše dosedanje delo:

Pomagaj si z učbenikom in svojimi zapisi v zvezku in DZ in jih dopolni!

Pomagaj si z delovnim zvezkom (eVedež) stran: 35, 36, 37, 38

IGRADIVO; za življenje potrebujemo hrano in kisik 4 D, 4 E, 4 F

Učbenikom stran 40 - 47 (elektronska oblika iRokus)

Pretekli teden smo začeli obravnavati organski sistem: dihal.

Ponovimo, utrdimo

Odgovarjaj ustno, vprašanja so zastavljena tako, da lažje preveriš in dopolniš svoje dosedanje zapise.

1. Za svoje zdravje in zdravje ostalih poskrbiš tako, da **OSTAJAŠ DOMA**
SI UMIVAŠ ROKE
PRAVILNO NOSIŠ MASKO, KOSI V JAVNEM PROSTORU
OBRAZLOŽI!
2. Kateri organski sistem oskrbi telo s kisikom (O_2) in izloči ogljikov dioksid (CO_2)?
3. Pri katerem procesu pride do izmenjave plinov med okoljem in organizmom?
4. Kako poteka dihanje pri živalih in pri rastlinah?
5. Kateri proces je zapisan?
 $HRANA + KISIK \rightarrow ENERGIJA + OGLJIKOV DIOKSID + VODA$
6. Zakaj je ta proces potreben?
7. V zaprtem prostoru, v katerem je veliko ljudi, postane zrak »slab« in vlažen. Obrazloži!
8. Naštej organe organskega sistema dihal!
9. Zrak je zmes plinov. Katerih?
10. Plini se širijo po prostoru. Zakaj mora biti dihalna pot odprta. Zakaj je sapnik obdan s hrustančnimi obročki?
11. Zakaj so pljučni mešički obdani s kapilarami? Kaj so kapilare?

12. *Kdaj se prostornina prsnega koša poveča, kdaj se prostornina prsnega koša zmanjša?*
Kako?

13. **POVEŽI!**

VITALNA KAPACITETA PLJUČ

< 6 litra

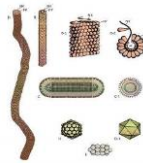
otrok,
odrasel človek,
ženska,
moški,
starejši človek,
športnik

>6litra

DELO ZA DANES

1. *Kaj so prehladna obolenja? (učbenik stran 43)*
2. *Zapiši kako pomagaš pri zadušitvah! (učbenik stran 45)*
3. *Kaj je astma? Zakaj nastane? (učbenik stran 43)*
4. *Kateri dejavniki lahko povzročijo zoženje dihalne poti, ki nastane pri astmi? (učbenik stran 43)*
5. *Pošiljam zapis o virusih. Naredi povzetek!*

Virusi (Fagi)

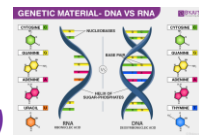

Virusi so necelični znotrajcelični zajedavci, ki se lahko razmnožujejo le v živih gostiteljskih celicah.

Ker virusi niso celice, ne moremo uporabljati kriterijev za uvrščanje v domene, kot pri živih bitjih.

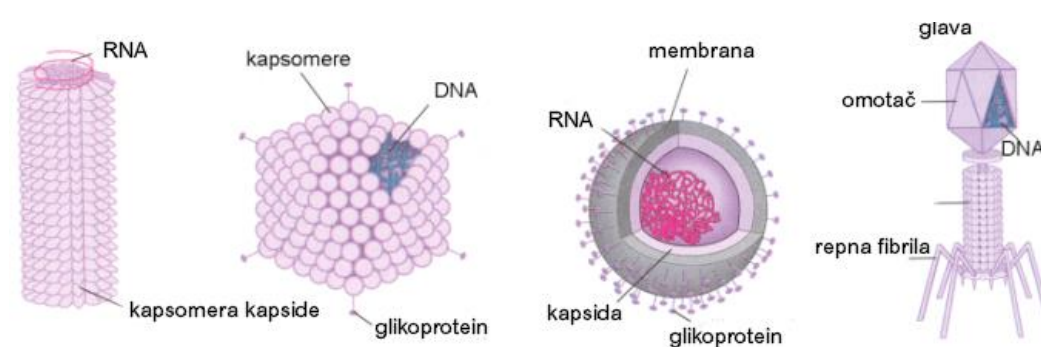
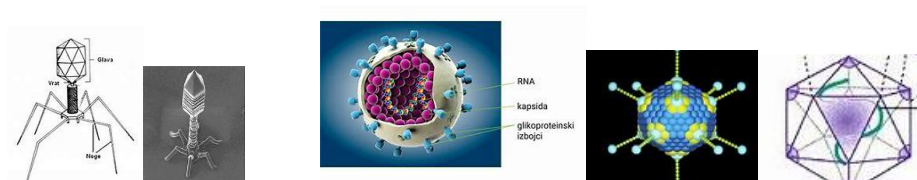
*Virus je sestavljen iz nukleinske kisline (DNA ali RNA ali obojega), okoli katere je proteinski (beljakovinski) ovoj ali **kapsida**.*

Ta je pri nekaterih virusih prekrita še z dodatno ovojnico iz lipidov (maščob), proteinov (beljakovin) ali ogljikovih hidratov. Ovojnica varuje viruse pred encimi v telesnih tekočinah gostitelja.

Viruse delimo:

- **glede na njihov genski material** : na primer na viruse DNA, ali viruse RNA (na viruse z eno – RNA ali dvoverižno nukleinsko kislino DNA)
- **delimo jih tudi glede na velikost in zgradbo kapside,**
- **vrste ovojnice in izrastkov na ovojnici – kapsidi.**

- **Virus tobačnega mozaika (VTM)** je rastlinski virus z enoverižno RNA-RNA virus, in spiralno zgradbo kapside
- **Bakteriofag (T4)** virus s krčljivim repkom (DNA virus)
- **Virus influence** ima prožno spiralno kapsido in mnogo izrastkov
- **Virus ebole** (RNA virus) virus vijačne oblike

Ko virus okuži gostiteljsko celico, prevzame nadzor nad njeno presnovo, tako da začne proizvajati nove viruse.

Virusna nukleinska kislina se vgradi v gostiteljsko DNA. Virus celico gostitelja izkoristi za lastno razmnoževanje, ki poteka po vsaki delitvi celice gostitelja.

Po vsaki delitvi celice imajo novonastale celice v sebi tudi dedni material virusov.

V tem primeru je virus v celici nedejaven – skrit.

Ko se virus aktivira, začne izdelovati nove viruse, celica gostitelja počí, virusi napadejo nove celice.

Kako virus povzroči obolenje?

Virus vdre v celico. Tako lahko:

- *prekine delovanje gostiteljske celice ali*
- *sproži imunski odgovor, kar povzroči bolezenske znake okužbe, npr. povišana temperatura ali*
- *vpliva na gostiteljeve kromosome, npr. rak materničnega vratu, katerega povzroča papilomavirus ali*
- *zmanjša sposobnost celičnega imunskega sistema, npr. virus HIV*

AIDS (sindrom pridobljene imunske pomanjkljivosti)

Aids je zadnja faza okužbe z virusom HIV (human immunodeficiency virus)

- 1983 so ugotovili, da so oboleli z aidsom oboleli z retrovirusom HIV (virus RNA), ta napade limfocite in povzroči oslabei imunski sistem.

Bolezen je prerasla v **pandemijo**, saj se je razširila po vsem svetu.

VIRUSI HEPATITISA

Virusi najpogosteje povzročajo hepatitis A, B, C . Povzročajo poškodbo jeter.

HERPESVIRUSI

Poznamo okoli 100 različnih virusov herpesa. Povzročajo razjede na ustnicah, norice, pasovec, infekcijsko mononukleozo in genitalni herpes.

LYSSAVIRUS

Povzroča steklino. Prenaša se z ugrizom okuženega psa ali lisice.

RINOVIRUSI in KORONAVIRUSI

So najpogostejši vzrok za prehlade.

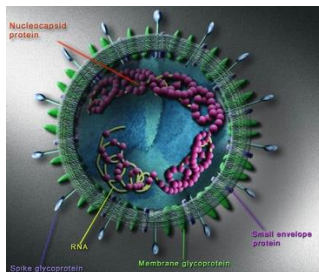
VIRUS INFLUENCE

Poznamo veliko teh virusov A, B, C,... povzroča gripo.

FLOVIRUSI

Skupina virusov, zelo nevaren je virus ebola. Ta je prešel iz živali na človeka.

KORONAVIRUSI

POVZROČAJO OKVIRNO 30 % VSEH PREHLADOV – LAŽJE OKUŽBE ZGORNJIH DIHAL,
VENDAR TUDI MUTIRAJO IN POVZROČAJO HUIŠE OKUŽBE SPODNJIH DIHAL:

leta 2003 SARS – CoV , povzročitelj SARS

➤ leta 2012 MERS – CoV povzročitelj MERS

➤ leta 2019 SARS-CoV-2 , POVZROČITELJ COVID -19 (coronavirus disease 2019)

pandemija: epidemija, ki zajame vsaj dve celini

epidemija: lokalna razširjenost : po bolnišnici, v kraju, državi

kužni – prenašalec- klicenosec : kdor lahko okuži drugega
okuženi - oboleli